

mor non est in charitate : iste autem castus non recedit a charitate. Si non amas, time ne pereas : si amas, time ne displiceas. Illum timorem charitas foras mittit : cum isto intro currit. Dicit apostolus etiam Paulus : « Non enim » accepimus spiritum servitutis iterum in timorem, sed » accepimus Spiritum adoptionis filiorum, in quo clama- » mus : Abba, pater¹. » Illum cum timorem credo dicere, qui datus erat in Vetere Testamento, ne amitterentur temporalia bona, quæ Deus promiserat nondum sub gratia filiis, sed sub lege adhuc servis. Est etiam timor ignis æterni, propter quem devitandum Deo servire, nondum est utique perfectæ charitatis. Aliud est enim desiderium præmii, aliud formido supplicii. Aliæ voces sunt : « Quo » abibo ab spiritu tuo, et a facie tua quo fugiam² ? » et aliæ voces sunt : « Unam petii a Domino, hanc requiram, » ut inhabitem in domo Domini per omnes dies vitæ meæ, » ut contempler delectationem Domini, et protegar tem- » plum ejus. » Et, « Ne avertas faciem tuam a me³ » Et, » Desiderat, et deficit anima mea in atria Domini⁴. » Illas voces habuerit, qui oculos non audebat levare in coelum⁵; et quæ rigabat lacrymis pedes ad impetrandam veniam gravium peccatorum⁶ : has autem tu habeto, quæ sollicita es ea quæ sunt Domini, ut sis sancta et corpore et spiritu⁷. Illis vocibus comitatur timor qui tormentum habet, quem perfecta charitas foras mittit⁸ : his autem vocibus comitatur timor Domini castus permanens in sæculum sæculi. Et utrique generi dicendum est : « Noli » altum sapere, sed time⁹ : » ut homo nec de peccatorum suorum defensione, nec de justitiæ præsumptione se extollat. Nam et ipse Paulus qui dicit : « Non enim acce-

¹ Rom. viii, 15. — ² Psal. cxxxviii, 7. — ³ Id. xxvi, 4-9. — ⁴ Id. lxxxv, 3. — ⁵ Luc. xviii, 13. — ⁶ Id. vii, 38. — ⁷ I Cor. vii, 34. — ⁸ I Joan. iv, 18. — ⁹ Rom. xi, 20.

» pistis spiritum servitutis iterum in timorem¹ : » tamen timore comite charitatis ait : « Cum timore et tremore multo » fui ad vos² : » et ea sententia quam commemoravi, ne adversus fractos oleæ ramos insertus superbiret oleaster, ipse usus est, dicens : « Noli altum sapere, sed time³ : » ipse omnia membra Christi generaliter admonens, ait : « Cum » timore et tremore vestram ipsorum salutem operamini ; » Deus est enim qui operatur in vobis et velle et operari » pro bona voluntate⁴ : » ne ad Vetus Testamentum videatur pertinere quod scriptum est : « Servite Domino in » timore, et exultate ei cum tremore⁵. »

XL. Et quæ magis membra corporis sancti, quod est Ecclesia, curare debent, ut super ea requiescat Spiritus sanctus, quam virginalem profitentia sanctitatem ? Quomodo autem requiescit ubi non invenit locum suum ? quid aliud quam cor humiliatum quod impleat, non unde resiliat ; quod erigat, non quod deprimat ? cum apertissime dictum sit : « Super quem requiescet Spiritus meus ? Super » per humilem et quietum et tementem verba mea⁶. » Jam juste vivis, jam pie vivis, pudice, sancte, virginali castitate vivis ; adhuc tamen hic vivis, et non humiliaris audiendo : « Numquid non tentatio est vita humana super » terram⁷ ? » Non te a præfidenti elatione reverberat : « Væ » mundo ab scandalis⁸ ? » Non contremiscis, ne deputeris in multis quorum refrigescit charitas, quoniam abundat iniquitas⁹ ? Non percutis pectus, cum audis : « Quapropter » qui se putat stare, videat ne cadat¹⁰ ? » Inter hæc divina monita et humana pericula, ita-ne adhuc virginibus sanctis humilitatem persuadere laboramus ?

XLI. An vero propter aliud credendum est, permittere

¹ Rom. viii, 15. — ² I Cor. ii, 3. — ³ Rom. xi, 20. — ⁴ Philip. ii, 12. — ⁵ Psal. ii, 11. — ⁶ Isai. lxvi, 2. — ⁷ Job. vii, 1. — ⁸ Matth. xviii, 7. — ⁹ Id. xxiv, 12. — ¹⁰ I Cor. x, 12.

Deum ut misceantur numero professionis vestrae multi et multae casuri et casurae, nisi ut his cadentibus timor vester augeatur, quo superbia comprimatur; quam sic odit Deus, ut contra hanc unam se tantum humiliaret Altissimus? Nisi forte revera ideo minus timebis, magisque inflaberis, ut modicum diligas eum, qui te tantum dilexit, ut traderet semetipsum pro te¹, quia modicum tibi dimisit, viventi videlicet a pueritia religiose, pudice, pia castitate, illibata virginitate. Quasi vero non tu multo ardentius diligere debeas eum, qui flagitiosis ad se conversis quaecumque dimisit, in ea te cadere non permisit? Aut vero ille Pharisaeus, qui propterea modicum diligebat, quia modicum sibi dimitti existimabat, ob aliud hoc errore caecabatur, nisi quia ignorans Dei justitiam, et suam quaerens constituere, justitiae Dei subjectus non erat²? Vos autem genus electum, et in electis electius, virginei chori sequentes Agnum, etiam vos « Gratia salvi » facti estis per fidem: et hoc non ex vobis, sed Dei donum est; non ex operibus, ne forte quis extollatur. » Ipsius enim sumus figmentum, creati in Christo Jesu in » operibus bonis, quae preparavit Deus ut in illis ambulemus³. » Ergo—ne hunc quanto ejus donis ornatiores estis, tanto minus amabitis? Averterit tam horrendam ipse dementiam. Proinde quoniam verum Veritas dixit, quod ille cui modicum dimittitur, modicum diligit; vos ut ardentissime diligatis, cui diligendo a conjugiorum nexibus liberi vacatis, deputate vobis tanquam omnino dimissum, quidquid mali a vobis non est illo regente commissum. « Oculi enim vestri semper ad Dominum, » quoniam ipse evellet de laqueo pedes vestros⁴. » Et, « Nisi Dominus custodierit civitatem, in vanum vigilavit

¹ Galat. II, 20. — ² Rom. X, 3. — ³ Ephes. II, 8-10. — ⁴ Psal. XXIV, 15.

» qui custodit eam⁴. » Et de ipsa continentia loquens Apostolus ait: « Volo autem omnes homines esse sicut me ipsum; » sed unusquisque proprium donum habet a Deo, alius » quidem sic, alius autem sic². » Quis ergo donat ista? Quis distribuit propria unicuique sicut vult³? Nempe Deus, apud quem non est iniquitas. Ac per hoc qua aequitate ille faciat alios sic, alios autem sic⁴, homini nosse aut impossibile, aut omnino difficile est: quin tamen aequitate faciat, dubitare fas non est. « Quid itaque habes quod » non accepisti⁵? » aut qua perversitate minus diligis, a quo amplius accepisti.

XLII. Quapropter haec prima sit induendae humilitatis cogitatio, ne a se sibi putet esse Dei virgo quod talis est, ac non potius hoc donum optimum desuper descendere a Patre luminum⁶, apud quem non est transmutatio, nec momenti obumbratio. Ita enim non putabit modicum sibi esse dimissum, ut modicum diligit, et ignorans Dei justitiam ac suam volens constituere, justitiae Dei non subjiciatur⁷. In quo vitio erat Simon ille, quem superavit mulier cui dimissa sunt peccata multa, quoniam dilexit multum⁸. Sed cautius et verius cogitabit, omnia peccata sic habenda tanquam dimittantur, a quibus Deus custodit ne committantur. Testes sunt voces piarum deprecationum in Scripturis sanctis, quibus ostenditur ea ipsa, quae praecipuntur a Deo, non fieri nisi dante atque adjuvante qui praecipit. Mendaciter enim petuntur, si ea non adjuvante ejus gratia facere possemus. Quid tam generaliter maxime praecipitur, quam obedientia qua custodiuntur mandata Dei? Et tamen hanc invenimus optari: « Tu, inquit, praecipisti mandata tua » custodiri nimis. » Deinde sequitur: « Utinam dirigan-

¹ Psal. CXXVI, 1. — ² I Cor. VII, 7. — ³ Id. XII, 11. — ⁴ Rom. IX, 14. — ⁵ I Cor. IV, 7. — ⁶ Jacob. I, 17. — ⁷ Rom. X, 3. — ⁸ Luc. VII, 40.

» tur viæ meæ, ad custodiendas justificationes tuas : tunc
 » non confundar, dum inspicio in omnia mandata tua¹. »
 Quod Deum præcepisse supra posuit, hoc ut a se imple-
 retur optavit. Hoc fit utique ne peccetur : quod si pec-
 catum fuerit, præcipitur ut poeniteat; ne defensione et
 excusatione peccati pereat superbiendo qui fecit, dum
 non vult poenitendo perire quod fecit. Etiam hoc a Deo
 petitur, ut intelligatur non fieri, nisi eo præstante a quo
 petitur. « Pone, inquit, Domine, custodiam ori meo, et
 » ostium continentiae circum labia mea : ne declines cor
 » meum in verba maligna, ad excusandum excusationes in
 » peccatis, cum hominibus operantibus iniquitatem². »
 Si ergo et obedientia qua ejus mandata servamus, et poe-
 nitentia qua peccata nostra non excusamus, sed accusa-
 mus, optatur et petitur; manifestum est, quia cum fit,
 illo dante habetur, illo adjuvante completur. Apertius
 etiam dicitur propter obedientiam: « A Domino gressus
 » hominis diriguntur, et viam ejus volet³. » Et de poeni-
 tentia dicit Apostolus : « Ne forte det illis Deus poeniten-
 » tiam⁴. »

XLIII. De ipsa etiam continentia nonne apertissime
 dictum est : « Et cum scirem quia nemo potest esse con-
 » tinens nisi Deus det, et hoc ipsum erat sapientiae, scire
 » cujus esset hoc donum⁵; » sed forte continentia donum
 Dei est, sapientiam vero sibi ipse homo præstat, qua il-
 lud donum non suum, sed Dei esse cognoscat. Imo « Do-
 » minus sapientes facit cæcos⁶, » et, « Testimonium Do-
 » mini fidele sapientiam præstat parvulis⁷, » et, « Si quis
 » indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus af-
 » fluenter, et non impropert, et dabitur ei⁸. » Sapientes
 autem esse virgines decet, ne lampades earum extinguan-

¹ Psal. cxviii, 4-6. — ² Id. cxl, 3, 4. — ³ Id. xxxvi, 23. — ⁴ 2 Tim. ii, 25. — ⁵ Sap. viii, 21. — ⁶ Psal. cxlv, 8. — ⁷ Id. xviii, 8. — ⁸ Jacob. i, 5.

tur¹. Quomodo sapientes, nisi, « Non alta sapientes, sed
 » humilibus consentientes²? Dixit enim homini ipsa sa-
 » pientia : Ecce pietas est sapientia³. » Si ergo nihil ha-
 bes quod non accepisti⁴, « Noli altum sapere, sed
 » time⁵. » Et noli modicum diligere, quasi a quo tibi
 modicum dimissum est; sed potius multum dilige a quo
 tibi multum tributum est. Si enim diligit, cui donatum
 est ne redderet; quanto magis debet diligere, cui dona-
 tum est ut haberet? Nam et quisquis ab initio pudicus
 permanet, ab illo regitur; et quisquis ex impudico pudi-
 cus fit, ab illo corrigitur; et quisquis usque in finem im-
 pudicus est, ab illo deseritur. Hoc autem ille occulto
 judicio facere potest, iniquo non potest; et fortasse ideo
 latet, ut plus timeatur et minus superbiatur.

XLIV. Deinde jam sciens homo, gratia Dei se esse
 quod est, non incidat in alium superbiae laqueum, ut
 de ipsa Dei gratia se extollendo spernat cæteros. Quo vi-
 tio alius ille Pharisæus, et de bonis quæ habebat Deo
 gratias agebat, et tamen se super Publicanum peccata
 confitentem extollebat⁶. Quid igitur faciat virgo, quid
 cogitet ne se extollat super eos vel eas, quæ hoc tam
 magno dono carent? Neque enim simulare debet humi-
 litatem, sed exhibere: nam simulatio humilitatis major
 superbia est. Idcirco Scriptura volens ostendere veracem
 humilitatem esse oportere, cum dixisset: « Quanto mag-
 » nus es, tanto humilia te in omnibus: » mox quoque
 subdidit: « Et coram Deo invenies gratiam⁷: » utique
 ubi se fallaciter humiliare non posset.

XLV. Proinde quid dicemus? Est-ne aliquid quod
 virgo Dei veraciter cogitet, unde se fideli mulieri, non
 tantum viduæ, verumetiam conjugatæ præferre non

¹ Math. xxv, 4. — ² Rom. xii, 16. — ³ Job. xxviii, 28. — ⁴ 1 Cor. xv, 7. — ⁵ Rom. xi, 20. — ⁶ Luc. xviii, 11. — ⁷ Eccli. iii, 20.

audeat? Non ego reprobam dico : nam quis nesciat obedientem mulierem inobedienti virgini præponendam? sed cum ambæ sunt obedientes præceptis Dei, ita ne trepidabit sanctam virginitatem etiam castis nuptiis et continentiam præferre connubio, fructum centenum præire triceno? Imovero non dubitet hanc rem illi rei præponere. Hæc tamen vel hæc virgo obediens et Deum timens, illi vel illi mulieri obedienti et Deum timenti se anteferre non audeat : alioquin non erit humilis, « Et Deus » superbis resistit ¹. » Quid ergo cogitabit? Occulta scilicet dona Dei, quæ non nisi interrogatio tentationis, etiam in semetipso, unicuique declarat. Ut enim cætera taceam, unde scit virgo, quamvis sollicita quæ sunt Domini, quomodo placeat Domino ², ne forte propter aliquam sibi incognitam mentis infirmitatem, nondum sit matura martyrio, illa vero mulier cui se præferre gestiebat, jam possit bibere calicem dominicæ humilitatis ³, quem prius bibendum Discipulis amatoribus sublimitatis opposuit? Unde, inquam, scit, ne forte ipsa nondum sit Thecla (9), jam sit illa Crispina? Certe nisi adsit tentatio, nulla doni hujus fit demonstratio.

XLVI. Hoc autem tam magnum est, ut eum fructum centenum ⁴ quidam intelligant (10). Perhibet enim præclarissimum testimonium ecclesiastica auctoritas, in qua fidelibus notum est, quo loco Martyres, et quo defunctæ sanctimoniales ad altaris sacramenta recitentur. Sed quid significet fœcunditatis illa diversitas, viderint qui hæc melius quam nos intelligunt; sive virginalis vita in centeno fructu sit, in sexageno vidualis, in triceno autem conjugalis : sive centena fertilitas martyrio potius imputetur, sexagena continentiae, tricena connubio; sive virginitas accedente martyrio centenum fructum impleat,

¹ Jacob. iv, 6. — ² 1 Cor. vii, 32. — ³ Matth. xx, 22. — ⁴ Id. xiii, 8.

sola vero in sexageno sit, conjugati autem tricenum ferentes ad sexagenum perveniant si martyres fuerint : sive quod probabilius mihi videtur, quoniam divinæ gratiæ multa sunt munera, et est aliud alio majus ac melius, unde dicit Apostolus : « Æmulamini autem dona me » liora ¹; » intelligendum est plura esse quam ut in tres differentias distribui possint. Primum ne continentiam vidualem aut in nullo fructu constituamus, aut ad conjugalis pudicitiae meritum deponamus, aut virginali gloriæ coæquemus; aut coronam martyrii vel in habitu animi, etiamsi desit tentationis examen, vel in ipsa passionis experientia constitutam, cuilibet illarum trium castitati sine ullo incremento fertilitatis accedere existimemus. Deinde ubi ponimus, quod multi ac multæ ita custodiunt continentiam virginalem, ut tamen non faciant quæ Dominus ait : « Si vis esse perfectus, vade, » vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et habebis » thesaurum in cælo, et veni, sequere me ²; » nec audeant eorum cohabitationi sociari, in quibus nemo dicit aliquid proprium, sed sunt eis omnia communia ³? Nihil ne putamus fructificationis accedere virginibus Dei, cum hoc faciunt? aut sine ullo fructu esse virgines Dei, etiamsi hoc non faciunt? Multa ergo sunt dona, et aliis alia clariora ac superiora singulis singula. Et aliquando alter fructuosus est donis paucioribus, sed potioribus; alter inferioribus, sed pluribus. Et quemadmodum inter se vel coæquentur vel distinguantur in accipiendis æternis honoribus, quis hominum audeat judicare? dum tamen constet et multa esse ista diversa, et non ad præsens tempus, sed in æternum prodesse meliora ⁴. Sed Dominum tres arbitror voluisse fructificationis commemorare diffe-

¹ 1 Cor. xiii, 31. — ² Matth. xix, 21. — ³ Act. ii, 44, et iv, 32. — ⁴ Matth. xiii, 8.

rentias, cæteras intelligentibus reliquisse. Nam et alius Evangelista solum commemoravit centuplum¹: numquid ideo putandus est alia duo vel improbasse vel ignorasse, ac non potius intelligenda reliquisse?

XLVII. Sed ut dicere cœperam, sive centenus fructus sit Deo devota virginitas, sive alio aliquo modo, vel quem commemoravimus, vel quem non commemoravimus, sit illa fertilitatis intelligenda distantia; nemo tamen, quantum puto, ausus fuerit virginitatem præferre martyrio, ac nemo dubitaverit hoc donum occultum esse, si examinatrix desit tentatio. Habet itaque virgo quod cogitet quod ei prosit ad servandam humilitatem, ne violet illam quæ supereminet donis omnibus charitatem, sine qua utique quæcumque alia vel pauca vel plura vel magna vel parva habuerit, nihil est. Habet, inquam, quod cogitet ut non infletur, non æmuletur; ita se scilicet bonum virginale conjugali bono multo amplius et melius profiteri, ut tamen nesciat utrum illa vel illa conjugata jam pati pro Christo possit, adhuc vero ipsa non possit, et in hoc ei parcatur, quia infirmitas ejus tentatione non interrogatur. « Fidelis enim Deus, ait Aposto- » lus, qui non vos permittit tentari super id quod potes- » tis, sed faciet cum tentatione etiam exitum, ut possitis » sustinere². » Fortassis ergo illi vel illæ conjugalis vitæ retinentes in suo genere laudabilem modum, jam possint contra inimicum ad iniquitatem cogentem etiam laniatu viscerum et effusione sanguinis dimicare; illi autem vel illæ a pueritia continentés, seque castrantes propter regnum cœlorum, nondum tamen valeant talia vel pro justitia vel pro ipsa pudicitia sustinere. Aliud est enim pro veritate ac proposito sancto non consentire suadenti atque blandienti, aliud non cedere etiam torquenti atque

¹ Luc. viii, 8. — ² 1 Cor. x, 13.

ferenti. Latent ista in facultatibus et viribus animorum, tentatione panduntur, experientia propalantur. Ut ergo quisque non infletur, ex eo quod se pervidet posse, humiliter cogitet quod ignorat aliquid præstantius se fortasse non posse; aliquos autem qui illud quo sibi gloriose notus est, nec habent nec profitentur, hoc quod ipse non potest posse. Ita servabitur non fallaci, sed veraci humilitate: « Honore mutuo prævenientes¹, et alter alterum » existimantes superiorem sibi². »

XLVIII. Quid jam dicam de ipsa cautela et vigilantia non peccandi? « Quis gloriabitur castum se habere » cor? aut quis gloriabitur mundum se esse a peccato³? » Integra est quidem ab utero matris sancta virginitas: sed « Nemo, inquit, mundus in conspectu tuo, nec in- » fans cujus est unius diei vita super terram⁴. » Servatur et in fide inviolata quædam castitas virginalis, qua Ecclesia uni viro virgo casta coaptatur: sed ille unus vir, non tantum fideles mente et corpore virgines, sed omnes omnino Christianos ab spiritalibus usque ad carnales, ab Apostolis usque ad ultimos poenitentes⁵, tanquam a summis cœlorum usque ad terminos eorum, docuit orare, et in ipsa oratione dicere admonuit: « Et dimitte nobis » debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nos- » tris⁶: » ubi per hoc quod petimus, quid etiam nos esse meminerimus ostendit. Neque enim pro eis debitis, quæ totius præteritæ vitæ in baptismo per ejus pacem nobis dimissa esse confidimus, nos præcepit orare, dicentes: « Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus » debitoribus nostris: » alioquin hanc orationem catechumeni potius usque ad baptismum orare deberent. Cum vero eam baptizati orant, præpositi et plebes, pas-

¹ Rom. xii, 10. — ² Philip. ii, 3. — ³ Prov. xx, 9. — ⁴ Job. xxv, 4. — ⁵ Matth. xxiv, 31. — ⁶ Id. vi, 12.

tores et greges, satis ostenditur in hac vita, quæ tota tentatio est¹, neminem se tanquam ab omnibus peccatis immunem debere gloriari.

XLIX. Proinde etiam virgines Dei irreprehensibiles quidem sequuntur Agnum quocumque ierit, et peccatorum purgatione perfecta, et virginitate servata, quæ non rediret amissa: sed quia eadem ipsa Apocalypsis, ubi tales tali revelati sunt, etiam hinc eos laudat, quod in ore eorum non sit inventum mendacium²; meminerint etiam in hoc esse veraces, ne se audeant dicere non habere peccatum. Idem quippe Joannes qui illud vidit, hoc dixit: « Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos » ipsos decipimus, et veritas in nobis non est. Quod si » confessi fuerimus delicta nostra, fidelis est et justus, » ut dimittat nobis peccata nostra, et purget nos ab omni » iniquitate. Quod si dixerimus quoniam non peccavimus, » mendacem faciemus eum, et verbum ejus non erit in » nobis³. » Hoc certe non illis aut illis, sed Christianis omnibus dicitur, ubi et virgines se debent agnoscere. Sic enim erunt sine mendacio, quales in Apocalypsi apparuerunt. Ac per hoc quandiu nondum est in coelesti sublimitate perfectio, invituperabiles facit in humilitate confessio.

L. Sed rursus ne per occasionem hujus sententiæ quisquam cum mortifera securitate peccaret, seque trahendum permetteret, tanquam mox delendis facili confessione peccatis, continuo subjecit: « Filioli mei, hæc » scripsi vobis, ut non peccetis, et si quis peccaverit, » advocatum habemus ad Patrem Jesum Christum justum, et ipse propitiator est peccatorum nostrorum⁴. » Nemo itaque a peccato tanquam rediturus abscedat, nec se hujusmodi quasi societatis pacto cum iniquitate con-

¹ Job, vii, 1. — ² Apoc. xiv, 5. — ³ 1 Joan. 1, 8-10. — ⁴ Id. ii, 2.

stringat, ut eam confiteri quam cavere delectet. Sed quoniam etiam satagentibus vigilantibusque ne peccent, subrepunt quodam modo ex humana fragilitate peccata, quamvis parva, quamvis pauca, non tamen nulla; eadem ipsa fiunt magna et gravia, si eis superbia incrementum et pondus adjecerit: a sacerdote autem quem habemus in coelis, si pia humilitate perimantur, tota facilitate purgantur.

LI. Sed non contendo cum eis qui afferunt hominem posse in hac vita sine ullo peccato vivere¹: non contendo, non contradico. Fortassis enim ex nostra miseria magnos metimur, et comparantes nosmetipsos nobismetipsis, non intelligimus. Unum scio, quod isti magni, quales non sumus, quales nondum experti sumus, quanto magni sunt, tanto humiliant se in omnibus, ut coram Deo inveniant gratiam. Quamlibet enim magni sint: « Non est servus major domino suo, vel discipulus » magistro suo². » Et utique ille est Dominus qui dicit: « Omnia mihi tradita sunt a Patre meo. » Et ille est Magister qui dicit: « Venite ad me omnes qui laboratis, » et discite a me. » Et tamen quid discimus? « Quoniam » mitis sum, inquit, et humilis corde³. »

LII. Hic dicit aliquis: Non est hoc jam de virginitate, sed de humilitate scribere. Quasi vero quæcumque virginitas, ac non illa quæ secundum Deum est, a nobis prædicanda suscepta est. Quod bonum quanto magnum video, tanto ei, ne pereat, furem superbiam pertimesco. Non ergo custodit bonum virginale, nisi Deus ipse qui dedit: et « Deus charitas est⁴. » Custos ergo virginitatis charitas: locus autem hujus custodis humilitas. Ibi quippe habitat, qui dixit super humilem et quietum et

¹ 2 Cor. x, 12. — ² Joan. xiii, 16. — ³ Matth. xi, 27-29. — ⁴ 1 Joan. iv, 8.

trementem verba sua requiescere Spiritum suum¹. Quid itaque alienum feci, si bonum quod laudavi, volens tutius custodiri, curavi etiam locum præparare custodi? Fidenter enim dico, nec mihi ne irascantur timeo, quos ut mecum sibi timeant sollicitus moneo: facilius sequuntur Agnum, etsi non quocumque ierit, certe quo usque potuerint, conjugati humiles, quam superbientes virgines. Quomodo enim sequitur, ad quem non vult accedere? Aut quomodo accedit, ad quem non venit ut discat: « Quoniam mitis sum et humilis corde²? » Illos proinde sequentes, Agnus quocumque ierit ducit, in quibus prius ipse ubi caput inclinet invenerit. Nam et quidam superbus et dolosus hoc ei dixerat: « Domine, sequar te quocumque ieris. » Cui respondit: « Vulpes » foveas habent, et volatilia coeli nidos; Filius autem hominis non habet ubi caput suum inclinet³. » Arguebat nomine vulpium astutam dolositatem, et nomine volucrum ventosam elationem, in quo ubi requiesceret piam non inveniebat humilitatem. Ac per hoc nusquam omnino secutus est Dominum, qui se promiserat, non usque ad quemdam profectum, sed omnino quocumque ierit secuturum.

LIII. Quapropter hoc agite, virgines Dei, hoc agite: sequimini Agnum quocumque ierit. Sed prius ad eum quem sequamini, venite, et discite, quoniam mitis est et humilis corde. Humiliter ad humilem venite, si amatis: et ne discedatis ab illo, ne cadatis. Qui enim timet ab illo discedere, rogat et dicit: « Non mihi veniat pes superbia⁴. » Pergite viam sublimitatis, pede humilitatis. Ipse exaltat humiliter sequentes, quem descendere non piguit ad jacentes. Dona ejus illi servanda committite,

¹ Isai. LXVI, 2. — ² Matth. XI, 29. — ³ Id. VIII, 19, 20. — ⁴ Psal. XXXV, 12.

fortitudinem vestram ad illum custodite¹. Quidquid mali ipso custodiente non committitis, tanquam remissum ab illo deputate: ne modicum vobis existimantes dimissum, modicum diligatis, et tundentes pectora publicanos ruinosa jactantia contemnatis. De viribus vestris expertis cavete, ne quia ferre aliquid potuistis inflemini: de inexpertis autem orate, ne supra quam potestis ferre tentemini. Existimate aliquos in occulto superiores, quibus estis in manifesto meliores. Cum aliorum bona, forte ignota vobis, benigne creduntur a vobis, vestra vobis nota non comparatione minuuntur, sed dilectione firmantur: et quæ forte adhuc desunt, tanto dantur facilius, quanto desiderantur humiliter. Perseverantes in numero vestro præbeant vobis exemplum, cadentes autem augeant timorem vestrum. Illud amate, ut imitemini; hoc lugete, ne inflemini. Justitiam vestram nolite statuere, Deo vos justificanti subdite. Veniam peccatis donate alienis, orate pro vestris: futura vigilando vitate, præterita confitendo delete.

LIV. Ecce jam tales estis, ut professæ atque servatæ virginitati cæteris etiam moribus congruatis. Ecce jam non solum homicidiis, sacrificiis diabolicis et abominationibus, furtis, rapinis, fraudibus, perjuriis, ebriositatibus, omnique luxuria et avaritia, simulationibus, æmulationibus, impietatibus, crudelitatibus abstinetis: verumetiam illa quæ leviora vel sunt vel putantur, non inveniuntur nec oriuntur in vobis; non improbus vultus, non vagi oculi, non iufrenis lingua, non petulans risus, non scurrilis jocus, non indecens habitus, non tumidus aut fluxus incessus: jam non redditis malum pro malo, nec maledictum pro maledicto: jam postremo illam mensuram dilectionis impletis, ut ponatis animas

¹ Psal. LVIII, 10.

pro fratribus vestris. Ecce jam tales estis, quia et tales esse debetis. Hæc addita virginitati, angelicam vitam hominibus, et cœli mores exhibent terris. Sed quanto magni estis, quicumque ita magni estis, tanto humiliate vos in omnibus, ut coram Deo inveniatis gratiam, ne superbis resistat, ne se exaltantes humiliet, ne inflatos per angusta non trajiciat: quanquam superflua sit sollicitudo, ne ubi fervet charitas, desit humilitas.

LV. Si ergo nuptias contempsistis filiorum hominum, ex quibus gigneretis filios hominum, toto corde amate speciosum forma præ filiis hominum: vacat vobis, liberum est cor a conjugalibus vinculis. Inspicite pulchritudinem amatoris vestri: cogitate æqualem Patri, subditum et matri; etiam in cœlis dominantem, et in terris servientem; creatorem omnia, creatum inter omnia. Illud ipsum quod in eo derident superbi, inspicite quam pulchrum sit: internis luminibus inspicite vulnera pendens, cicatrices resurgens, sanguinem morientis, pretium credentis, commercium redimentis. Hæc quanti valeant cogitate, hæc in statera charitatis appendite, et quidquid amoris in nuptias vestras impendendum habebatis, illi rependite.

LVI. Bene quod interiorem vestram pulchritudinem quærit, ubi vobis dedit potestatem filias Dei fieri: non quærit a vobis pulchram carnem, sed pulchros mores, quibus frenetis et carnem. Non est cui de vobis quisquam mentiatur, et faciat sævire zelantem. Videte cum quanta securitate ametis, cui displicere falsis suspicionibus non timetis. Vir et uxor amant se, quoniam vident se; et quod non vident, timent in se: nec certi gaudent ex eo quod in manifesto est, dum in occulto suspicantur plerumque quod non est. Vos in isto quem oculis non videtis, et fide conspicitis, nec habetis verum quod repre-

hendatis, nec eum metuitis ne de falso forsitan offendatis. Si ergo magnum amorem conjugibus deberetis, eum propter quem conjuges habere nolulistis, quantum amare debetis? Toto vobis figatur in corde, qui pro vobis est fixus in cruce: totum teneat in animo vestro, quidquid nolulistis occupari connubio. Parum vobis amare non licet, propter quem non amastis et quod liceret. Sic amantibus mitem et humilem corde nullam vobis superbiam pertimesco.

LVII. Pro modulo itaque nostro et de sanctitate qua Sanctimoniales proprie dicimini, et de humilitate qua conservatur quidquid magnum dicimini, satis locuti sumus. Dignius autem illi tres pueri, quibus refrigerium in igne præbebat, quem corde ferventissimo diligebant, vos de hoc Opusculo nostro, verborum quidem numero longe brevius, sed pondere auctoritatis multo grandius, in Hymno, quo ab eis Deus honoratur, admoneant. Nam sanctitati humilitatem in Dei laudatoribus conjungentes, apertissime docuerunt, ut tanto quisque caveat ne superbia decipiatur, quanto sanctius aliquid profitetur. Proinde vos quoque laudate eum, qui vobis præstat, ut in ardore medio sæculi hujus, quamvis conjugio non copulemini, non tamen uramini, et orantes etiam pro nobis: « Benedicite, sancti et humiles corde, Dominum, » hymnum dicite et superexaltate eum in sæcula¹. »

¹ Dan. III, 87.